

tulásokról részletes felvételt eszközölt. Egy körlevelében értesítette a külföldi kutatókat, hogy terve azt behatóan tanulmányozva feldolgozni és a szerb kormány már is rendelkezésére bocsátotta a szükséges anyagi eszközöket. Együttal összegyűjti a földrengésnek a különböző obszervatoriumokon történt feljegyzéseit is, amennyiben mindegyiktől az augusztus 9.-i földrengés szeizmogrammjának fényképes másolatát kéri, valamint a szalag pontos kiolvasott fázisértékeit. *Mihailovics* tanulmányának megjelenése után behatóan ismertetni fogjuk a *Gallipoli* földrengés tanulságait. A földrengést számos utóregés követte és még szeptember első napjaiban és derekán is elég erős földrengés remegtette meg *Gallipolit*.

Dr. Réthly Antal.

Földrajzi érdekességű események és mozgalmak.

Magyarország.

Meteorológiai állomás a Nagyköhavason. A Keleti Kárpátok déli részén a szerte ágazó hegycsoportokból több meredek szirt emelkedik ki, amelyek közül a *Királykő*, *Bucsecs*, *Nagyköhavas* és a *Keresztényhavas* a legszebbek. E négy nagy csúcs közül ma kettőn állandóan végeznek meteorológiai megfigyeléseket, bár menedékház van többön, azonban télen-nyáron csak e két csúcs menedékházában tartozkodik ór. A *keresztényhavasi* házban már régebb idő óta folynak a megfigyelések, a *Nagyköhavas* az *Erdélyi-Kárpát-Egyesület* menedékházában ez év május havában kezdődtek a feljegyzések. Az észlelések egyelőre kiterjednek a levegő hőmérsékletére, továbbá a csapadékra, felhőzetre és szélviszonyokra. Különösen érdekesek a megfigyelések azért, mert a *Keresztényhavastól* csak a *Tömös-völgye* választja el a *Nagyköhavas* hegyvidékét és mindkét állomás magassága közel egy, u. i. 1590 m. körül van. Légvonalban egymástól csak 9 kilométernyire vannak. Az állomás földrajzi helyzete $25^{\circ} 39'$ keleti hosszúság Grw. és $45^{\circ} 33'$ északi szélesség. Az állandó észlelések, tehát a téli félévre is, biztosítva vannak. A felügyeletet a E. K. E. Brassói-osztálya gyakorolja, a műszereket a Meteorológiai Intézet adta.

Meteorológiai állomás a Gainán. Az *Aradi-Turista-Egyesület* működési területe az ország legszebb vidékeit zárja magába. A *Bihar-hegység* az ő különböző csoportjaival, úgy geológiai, mint geográfiai szempontból hazánk legérdekesebb hegyvidéke és amikor egyik csucsának tövében menedékházat emelt az A. T. E., nemcsak a turistáknak, hanem a tudományok is szolgálatot tett. Elsősorban a meteorológiának nyújtott állandó hajlékot. Augusztus 27.-én létesült ott 1394 m. magasságban az Alföldet szegélyező vidékek legmagasabb meteorológiai állomása, amelyik ha teljesen megbízható megfigyeléseket fog szolgáltatni, a tudományos kutatásra határozott nyereség. A *Gaina*-csúcsán lévő háromszögelési pont magassága 1486 m.

A körülbelül 12.000 korona költséggel létesített menedékháznál egyelőre hőmérsékleti, csapadék, szél és felhőzeti megfigyeléseket végeznek. Az állandóan ott tartozkodó ór, *Tóth Antal* fog észlelni. Az állomás fenntartását az *Aradi-Turista-Egyesület* vállalta magára és annak létesítése körül különösen *dr. Schmidt János*

egyesületi igazgató úrnak vannak nagy érdemei. Az állomás fekvése: 46° 21' északi szélesség, 22° 45' keleti hosszúság Grw. és a magassága 1394 m. A szükséges műszereket a Meteorológiai Intézet engedte át.

Ázsia.

Dán utazó Arábiában. A *Geografisk Tidsskrift* 1912. évi 6. füzete ismerteti Barclay Raunkiaer dán utazó kelet-arábiai expedícióját. Raunkiaer a dán földrajzi társaság megbízásából 1911. novemberében kelt útra s Aleppón, Bagdad-on keresztül 1912. január 21.-én érkezett meg Bassorába, ahol a *váli*, Hasszán Riza pasa, szíves fogadtatásban részesítette. 27.-én folytatta útját Koveitbe. Itt egy gazdag arabnak a palotájában szállott meg. Az iránta való bizalmatlanság hamar szétfoszlott, amikor főleg az angol politikai ügyvivő közbenjárása folytán nyilvánvalóvá vált, hogy útjának nincsenek politikai célzatai. Koveitben huszonhat napig tartózkodott; ennek az időnek egy részét lázbetegen töltötte. Február 24.-én egy száz tevéből álló kereskedő karavánhoz csatlakozva indult útnak Hofuf felé, de később három emberével, hat tevével elvált a karavántól s Safah-on és Zilfin keresztül 19 nap alatt Bereidak-ba érkezett. Útja agyagos steppe-vidéken, kopár homokkő-fennsíkon és futó-homok sivatagon vitte keresztül. Bereidakban leleplezett egy az élete ellen irányuló cselszövényt, amelyben maga az emir, Fahad ibn Ma'amr is ludas volt. Kénytelen volt odább állni. Zilfi-n és Medzsná-n át másodmagával Riadh-ba utazott. Ghat-tól fogva a Tuweik-nek nevezett alacsony homokkő-platón vándorolt keresztül. Innen nagy gyöngyhalász karavánnal folytatta veszedelmes útját Hofufba, ahová április 8.-án érkezett meg. A török hivatalnokok szívélyesen fogadták az utazót, aki azonban nem időzhetett soká; egészségi állapota miatt igyekeznie kellett gyors menetekben a partvidék felé. Ötven török katona kísérte el Adzser-be, a tengerpartra. Onnan egy arab vitorlásan Bahrein-be hajózott, ahonnan Bombay-n és Trieszten át június 2.-án érte el Dánia fővárosát. Egész útjáról, Bassorától Adzser-ig térképfelvételt készített, amennyire ezt a lakosság ellenséges magatartása megengedte. Figyelmét kiterjesztette a természetrajzi, politikai, gazdasági és népmozgalmi viszonyokra. Fényképeket és rajzokat is hozott magával.

Raunkiaer eddigelé főleg mint növényföldrajzi író munkálkodott s egy korábbi közép-tuniszi utazásáról volt ismeretes. H. Gy.

Déli sarkvidék.

Amundsen a déli sarkon. Ma, Amundsen könyvének megjelenése előtt, talán korai volna még a nagy norvég utazó délsarki útjának tudományos szempontból való beható tárgyalása. Addig is azonban, amíg erre — lapunk más helyén — alkalom nyílik, ismertetni kívánjuk néhány szóval a nevezetes expedíció lefolyását.

Amundsen hajója, a *Fram*, 1911. januárius 13.-án kötött ki a Great Ice Barrier legmélyebben benyuló öblében, a Cethal-öbölben. (Ez az a hely, ahol Borchgrevink 1900-ban elsőként lépett a Barrier jegére, amelyen délnek hatolva Ross rekordját (78° 10') 40'-cel meghaladta). Az utazók a hajótól 2 $\frac{1}{3}$ km-nyire, a déli szélesség 78° 40'-e s a nyugati hosszúság 164 foka alatt, 50 méter tengerszín feletti magasságban rendezték be téli szállásukat, amelyet *Framheim*-nek neveztek el. A Framheim a Discovery-expedíció téli szállásától mintegy 700, a déli sarktól 1266 km távolságra volt.

Amundsen négy társával, Hansen, Wisting, Hassel és Bjaalanddal 1911 októ-